A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nyolcadik tanács)

2024. szeptember 19.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Fizetésképtelenségi eljárás – (EU) 2015/848 rendelet – 3. cikk – Joghatóság – Önálló tevékenységet folytató magánszemély fő érdekeltségeinek központja – A »székhely« fogalma – A »telephely« fogalma – Részvénytársaság felügyelőbizottságának elnöke”

A C-501/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) a Bírósághoz 2023. augusztus 7-én érkezett, 2023. június 29-i határozatával terjesztett elő a

DL

és

a **Land Berlin**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nyolcadik tanács),

tagjai: N. Piçarra tanácselnök, K. Jürimäe, a harmadik tanács elnöke, a nyolcadik tanács bírájaként eljárva (előadó) és N. Jääskinen bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– DL képviseletében T. Winter Rechtsanwalt,

– az Európai Bizottság képviseletében C. Vollrath és W. Wils, meghatalmazotti minőségben

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

* Az eljárás nyelve: német.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 141., 19. o.; helyesbítés: HL 2016. L 349., 40. o.) 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet DL és a Land Berlin (Berlin szövetségi tartomány, Németország) között az utóbbi által DL-lel szemben indított fizetésképtelenségi eljárás tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

3 A 2015/848 rendelet (23), (24), (28), (37) és (38) preambulumbekezdése értelmében:

„(23) E rendelet lehetővé teszi, hogy abban a tagállamban indítsák meg a fizetésképtelenségi főeljárást, ahol az adós fő érdekeltségeinek központja található. Ezeknek az eljárásoknak egyetemes hatályuk van, és céljuk az adós teljes vagyonának felölelése. Az érdekek sokféleségének védelme érdekében e rendelet lehetővé teszi a fizetésképtelenségi főeljárással párhuzamosan futó másodlagos fizetésképtelenségi eljárások megindítását. Másodlagos fizetésképtelenségi eljárást abban a tagállamban lehet indítani, ahol az adós telephelye van. A másodlagos fizetésképtelenségi eljárás az adott államban lévő vagyonra korlátozódik. A fizetésképtelenségi főeljárással való összehangolásra vonatkozó kötelező szabályok kielégítik az [Európai] Unión belüli egységesség iránti igényt.

(24) Amennyiben valamely jogi személy vagy gazdasági társaság ellen a bejegyzett székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban indult meg a fizetésképtelenségi főeljárás, az Európai Unió Bíróságának esetjogával összhangban lehetővé kell tenni a bejegyzett székhely szerinti tagállamban másodlagos fizetésképtelenségi eljárás indítását, feltéve, hogy ez utóbbi tagállamban az adós emberi és tárgyi erőforrásokkal gazdasági tevékenységet folytat.

[…]

(28) Annak mérlegelésekor, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja harmadik fél részéről megállapítható-e, különös figyelmet kell fordítani a hitelezőkre, valamint arra, hogy a hitelezők megítélése szerint az adós hol kezeli érdekeltségeit. Ennek keretében a fő érdekeltségek központjának megváltozása esetén szükséges lehet a megfelelő időben tájékoztatni a hitelezőket arról az új helyszínről, ahonnan az adós a tevékenységeit folytatja, azaz például fel kell hívni a figyelmet a kereskedelmi levelezéshez használt cím megváltozására, vagy az új helyszínről egyéb módon kell tájékoztatni a nyilvánosságot.

[…]

(37) Abban a tagállamban, ahol az adósnak telephelye található, a fizetésképtelenségi főeljárás megindítása előtt a fizetésképtelenségi eljárás megindítására irányuló kérelem benyújtása jogának a helyi hitelezőkre és a hatóságokra, illetve azokra az esetekre kell korlátozódnia, amikor nem indítható meg a fizetésképtelenségi főeljárás annak a tagállamnak a joga

szerint, ahol az adós fő érdekeltségeinek központja van. Ennek a korlátozásnak az az oka, hogy a lehető legszükségesebbre kell csökkenteni azoknak az eseteknek a számát, amelyekben a területi fizetésképtelenségi eljárást még a fizetésképtelenségi főeljárás előtt kérik.

(38) A fizetésképtelenségi főeljárás megindítását követően e rendelet nem korlátozza a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtásának a jogát abban a tagállamban, ahol az adós telephelye van. A fizetésképtelenségi főeljárásban eljáró fizetésképtelenségi szakértő vagy az adott tagállam nemzeti joga szerint erre jogosult bármely más személy kérheti a másodlagos fizetésképtelenségi eljárás megindítását.”

4 E rendelet 2. cikkének 10. pontja értelmében a „»telephely« bármely olyan működési hely, ahol az adós emberi és tárgyi erőforrásokkal nem átmeneti jellegű gazdasági tevékenységet folytat, vagy a fizetésképtelenségi főeljárás megindítására irányuló kérelmet megelőző háromhónapos időszakban ilyet folytatott”.

5 Az említett rendelet „Nemzetközi joghatóság” címet viselő 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A fizetésképtelenségi eljárás (»fizetésképtelenségi főeljárás«) megindítására azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek területén az adós fő érdekeltségeinek központja található. A fő érdekeltségek központja az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható.

Gazdasági társaság vagy jogi személy esetén az ellenkező bizonyításáig a bejegyzett székhelyet kell vélelmezni a fő érdekeltségek központjának. Ez a vélelem csak abban az esetben állhat fenn, ha a bejegyzett székhely a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtását megelőző három hónapon belül nem került át másik tagállamba.

Önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély székhelyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni. Ez a vélelem csak abban az esetben állhat fenn, ha az adott magánszemély székhelye a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtását megelőző három hónapon belül nem került át másik tagállamba.

Egyéb magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni. Ez a vélelem csak abban az esetben állhat fenn, ha az adott magánszemély szokásos tartózkodási helye a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtását megelőző hat hónapon belül nem került át másik tagállamba.

(2) Ha az adós fő érdekeltségeinek központja egy tagállam területén helyezkedik el, egy másik tagállam bírósága csak akkor rendelkezik joghatósággal az adós elleni fizetésképtelenségi eljárás megindítására, ha az adós telephellyel rendelkezik a másik tagállam területén. Ennek az eljárásnak a hatásai az adós utóbbi tagállam területén található vagyonára korlátozódnak.

(3) Ha a fizetésképtelenségi eljárást az (1) bekezdés szerint indították, bármilyen utóbb indítandó eljárás a (2) bekezdés alapján csak másodlagos fizetésképtelenségi eljárás lehet.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

6 2020. augusztus 18-án Berlin tartomány fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelmet nyújtott be az Amtsgericht Charlottenburghoz (charlottenburgi helyi bíróság, Németország) DL-lel (a továbbiakban: adós) szemben. A kérelem benyújtásának időpontjában az adós lakóhelye Berlinben (Németország), Monacóban, Los Angelesben (Egyesült Államok) és Saint-Barthélemy szigetén (Francia Antillák) volt. Az adós egy német jog szerinti részvénytársaság, a mainzi (Németország) székhelyű Landbell AG felügyelőbizottságának az elnöke volt. Vagyona Monacóban fennálló bankbetétekből, valamint monacói jog szerinti olyan társaságokban fennálló részesedésekből állt, amelyek Németországban eszközökkel, értékpapírszámlákkal és társasági részesedésekkel rendelkeztek.

7 2021. július 27-i végzésével az Amtsgericht Charlottenburg (charlottenburgi helyi bíróság) e kérelmet az illetékesség hiánya miatt mint elfogadhatatlant elutasította.

8 2022. június 29-én a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság, Németország), amelyhez a Finanzamt Wilmersdorf (wilmersdorfi adóhivatal, Németország) „azonnali fellebbezést” *(sofortige Beschwerde)* nyújtott be hitelezői minőségében, hatályon kívül helyezte ezt a végzést, és az ügyet visszautalta az eredetileg eljáró Amtsgericht Charlottenburg (charlottenburgi helyi bíróság) elé. A Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) ugyanis úgy ítélte meg, hogy az adós fő érdekeltségi központja azon a helyen van, ahol az adós a felügyelőbizottság elnökeként önálló tevékenységet végez.

9 A Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) 2022. június 29-i végzésében megállapította, hogy az adós, mivel egy német jog szerinti részvénytársaság felügyelőbizottságának elnöke, a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében vett „önálló szakmai tevékenységet” végez. E bíróság azonban nem alkalmazta az e rendelkezés által felállított azon vélelmet, amely szerint az adós fő érdekeltségeinek központja – ellenkező bizonyíték hiányában – az adós „székhelyén” található. Mindenekelőtt a „telephelynek” az ugyanezen rendelet 2. cikke 10. pontjában meghatározott fogalmára hivatkozott, és megállapította, hogy az adós az önálló szakmai tevékenysége keretében sem Németországban, sem más helyen nem használ emberi vagy tárgyi erőforrásokat. Ezt követően a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatában szereplő fogalommeghatározás értelmében, amely szerint az adós fő érdekeltségeinek központja annak a helynek felel meg, „ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható”, arra a következtetésre jutott, hogy a német bíróságok joghatósággal rendelkeznek a fizetésképtelenségi eljárás megindítására.

10 Az adós, akinek kétségei vannak a német bíróságok joghatóságát illetően, felülvizsgálati kérelmet *(Rechtsbeschwerde)* nyújtott be a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország), a kérdést előterjesztő bírósághoz. Ez az adós a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) határozatának hatályon kívül helyezését és a hitelező jogorvoslati kérelmének azonnali elutasítását kéri.

11 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a német bíróságok joghatóságát a 2015/848 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésére tekintettel kell értékelni.

12 E tekintetben először is rámutat, hogy e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében a fizetésképtelenségi eljárás megindítására azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek területén az adós fő érdekeltségei találhatók. E rendelkezés értelmében a

„fő érdekeltségek központja az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható”. Arra a konkrét esetre, ha az adós nem önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély, e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése olyan megdönthető vélelmet állít fel, amely szerint az ilyen személy fő érdekeltségei központjának a székhelyét kell tekinteni. Ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdése első mondatának megfelelően minden más magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az érintett szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségek központjának vélelmezni.

13 A kérdést előterjesztő bíróság a Landgericht Berlinhez (berlini regionális bíróság) hasonlóan úgy véli, hogy az adós a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem időpontjában a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében vett „önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet” végzett.

14 A kérdést előterjesztő bíróság szerint e fogalmakat az uniós jogban önállóan kell értelmezni. Az önálló tevékenységet egyrészt az jellemzi, hogy az érintett a személy a tevékenységeit a saját nevében, saját javára és saját felelősségére végzi, másrészt pedig az, hogy ez a személy viseli az e tevékenységek végzésével kapcsolatos gazdasági kockázatot. E személy a saját javára és saját felelősségére jár el, szabadon szervezi meg munkája végrehajtásának módját, és a jövedelmét képező díjazást kapja meg.

15 Az alapügyben e feltételek teljesülnek az adós esetében, mivel egy német jog szerinti részvénytársaság felügyelőbizottságának elnöke volt, és e jog értelmében a felügyelőbizottság nem kap utasításokat a részvénytársaság vezetésétől. Ezenkívül a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) megállapításai szerint az adós viselhette a díjazással kapcsolatos kockázatot.

16 Másodsorban, a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében vélelmezni kell, hogy az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet folytató magánszemély fő érdekeltségi központja a székhelyén található. Az e rendelet 2. cikkének 10. pontja értelmében vett „telephely” bármely olyan működési helyre utal, ahol az adós emberi és tárgyi erőforrásokkal nem átmeneti jellegű gazdasági tevékenységet folytat.

17 A Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) azon megállapítására tekintettel, amely szerint a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatában szereplő vélelem nem volt alkalmazható azon tény okán, hogy az adós önálló tevékenysége keretében nem vett igénybe emberi vagy tárgyi erőforrásokat, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e követelmény releváns-e az önálló szakmai tevékenységet folytató magánszemély székhelyének meghatározása szempontjából.

18 A kérdést előterjesztő bíróság szerint, ha e követelmény fennállna, akkor úgy kellene tekinteni, hogy az adós nem rendelkezik a 2015/848 rendelet 2. cikkének 10. pontja értelmében vett „telephellyel”. Az a kérdés merül tehát fel, hogy az e rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében vélelmezhető-e, hogy az önálló tevékenység végzésének helye az ellenkező bizonyításáig az adós fő érdekeltségeinek központja.

19 Amennyiben e második kérdésre igenlő választ kell adni, az a tény, hogy az adós fő érdekeltségi központja a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdése első mondatának megfelelően szintén német területen található, megdönthető vélelmet képezne.

20 Ezzel szemben az előző két kérdésre adandó nemleges válasz esetén az a kérdés merül fel, hogy alkalmazható-e az e rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondatában szereplő vélelem, és egy olyan magánszemély, aki az ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében nem rendelkezik az önálló üzleti vagy szakmai tevékenysége tekintetében „telephellyel”, az előbbi rendelkezés értelmében vett „egyéb magánszemély” fogalmába tartozik-e.

21 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben előadja, hogy a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) figyelmen kívül hagyta a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondatában előírt vélelmet, és e rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének második mondatát alkalmazta. Amennyiben az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondatában foglalt vélelem releváns lenne, akkor először azt kell meghatározni, hogy hol volt az adós szokásos tartózkodási helye a fizetésképtelenségi eljárás megnyitására irányuló kérelem benyújtásának időpontjában. Ezt követően azt kell megvizsgálni, hogy a még megállapítandó tényleges körülmények lehetővé teszik-e e vélelem megdöntését. Ez az értelmezés a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) végzésének hatályon kívül helyezését tenné szükségessé.

22 E körülmények között a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell e értelmezni a [2015/848 rendelet] – 2. cikkének 10. pontjával összefüggésben értelmezett – 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatát, hogy az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély működési helye akkor is telephelynek minősül, ha a végzett tevékenység nem igényel emberi és tárgyi erőforrásokat?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén, úgy kell-e értelmezni a [2015/848] rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondatát, hogy amennyiben az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély nem tart fenn [az e rendelet] 2. cikkének 10. pontja szerinti telephelyet, akkor az ellenkező bizonyításáig azt kell vélelmezni, hogy a fő érdekeltségeinek központja az a hely, ahol az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végzi?

3) A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a [2015/848 rendelet] 3. cikkének (1) bekezdését, hogy azon önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében, aki nem tart fenn [az e rendelet] 2. cikkének 10. pontja értelmében vett telephelyet, [az említett] rendelet 3. cikke (1) bekezdése negyedik albekezdésének első mondata alapján az ellenkező bizonyításáig a szokásos tartózkodási helyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

23 Írásbeli észrevételeiben az adós vitatja a kérdést előterjesztő bíróság azon értékelését, amely szerint a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem időpontjában a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése harmadik albekezdésének első mondata értelmében vett „önálló üzleti vagy

szakmai tevékenységet” végzett. Az adós szerint az általa a felügyelőbizottság elnökeként végzett tevékenység, amely végeredményben csak másodlagos, e tevékenység folytatásának feltételeire tekintettel nem tartozik e fogalomba.

24 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által meghatározott jogszabályi és ténybeli keretben felvetett, a helytállóságot illetően a Bíróság által nem vizsgálható, az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2016. szeptember 22-i Breitsamer und Ulrich ítélet, C-113/15, EU:C:2016:718, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 Az említett relevancia vélelme nem dönthető meg pusztán azon körülmény alapján, hogy az alapeljárás valamelyik fele bizonyos tényeket vitat, amelyek helytállóságának vizsgálata nem a Bíróság feladata, és amelyektől az említett eljárás tárgyának meghatározása függ (2016. szeptember 22-i Breitsamer und Ulrich ítélet, C-113/15, EU:C:2016:718, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 13. pontjában kifejtésre került, a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten jelezte, hogy nem kérdőjelezi meg a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) által megállapított azon tényt, miszerint az adós a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem időpontjában a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében vett „önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet” végzett. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel lényegében azt kívánja meghatározni, hogy az e rendelkezésben szereplő vélelem alkalmazható-e ezen adós tekintetében annak ellenére, hogy az ily módon „önálló üzleti vagy szakmai tevékenységnek” minősülő tevékenysége nem igényel semmilyen emberi vagy tárgyi erőforrást sem Németország területén, sem más helyen.

27 E körülmények között az előterjesztett kérdéseket azon előfeltevésből kiindulva kell megválaszolni, amelyre e bíróság támaszkodik, nevezetesen, hogy az adós a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtásakor a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében vett „önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet” végzett. Ez az előfeltevés az alapügy ténybeli hátteréhez tartozik, amelynek vizsgálata nem a Bíróság feladata.

Az első kérdésről

28 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését, hogy egy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély „székhelyének” az e rendelkezés értelmében vett fogalma megfelel a „telephely” e rendelet 2. cikkének 10. pontjában meghatározott fogalmának.

29 A 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében a fizetésképtelenségi eljárás megindítására – amelyet e rendelet „fizetésképtelenségi főeljárásnak” nevez – azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek területén az adós fő érdekeltségeinek központja található. A fő érdekeltségek központja az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható.

30 E rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése előírja, hogy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig az adott magánszemély székhelyét kell a fő érdekeltségi központjának vélelmezni.

31 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében vett „székhely” fogalmát a „telephelynek” az e rendelet 2. cikke 10. pontjában meghatározott fogalmára tekintettel értelmezi. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e fogalommeghatározásra figyelemmel, e hely „telephelynek” is minősül-e emberi és tárgyi erőforrások hiányában.

32 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2015/848 rendelet német nyelvi változatában a „telephely” *(Niederlassung)* és a „székhely” *(Hauptniederlassung)* kifejezések nyelvi szempontból közel állnak egymáshoz.

33 Mindazonáltal, amint arra az Európai Bizottság is hivatkozik észrevételeiben, e rendelet más nyelvi változataiban, amelyek szemantikailag eltérő kifejezéseket használnak, mint például az angol *(establishment* és *principal place of business)*, a spanyol *(establecimiento* és *centro principal de actividad)*, a francia *(établissement* és a *lieu d’activité principal)*, az olasz *(dipendenza* és *sede principale di attività)*, a lengyel *(oddział* és *główne miejsce wykonywania tej działalności)* vagy a svéd *(driftställe* és *huvudsakligt verksamhetsställe)* nyelvi változatok, nem áll fenn ilyen nyelvi közelség.

34 Következésképpen az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés egységes értelmezésének szükségessége azt követeli meg, hogy az annak egyes nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás kontextusára és céljára tekintettel értelmezzék, amelynek az a részét képezi (2020. szeptember 9-i TMD Friction és TMD Friction EsCo ítélet, C-647/18 és C-675/18, EU:C:2016:682, 89. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Ami először is a szabályozás kontextusát illeti, meg kell állapítani, hogy a „telephelynek” a 2015/848 rendelet 2. cikke 10. pontja értelmében vett fogalma e rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében szerepel, amely a fizetésképtelenségi eljárásnak az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdése értelmében vett, fő érdekeltségek központja szerinti tagállamtól eltérő tagállamban történő megindítására vonatkozó joghatósági kritériumot határozza meg.

36 Ugyanezen rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha az adós fő érdekeltségeinek központja egy tagállam területén helyezkedik el, egy másik tagállam bírósága csak akkor rendelkezik joghatósággal az adós elleni fizetésképtelenségi eljárás megindítására, ha az adós telephellyel rendelkezik a másik tagállam területén.

37 Ezenfelül, a 2015/848 rendelet 3. cikkének (3) bekezdéséből kitűnik, hogy amennyiben e cikk (1) bekezdése alapján fizetésképtelenségi eljárást indítottak, az ugyanezen cikk (2) bekezdése alapján utólag megindított valamennyi eljárás másodlagos fizetésképtelenségi eljárás.

38 Az uniós jogalkotó tehát úgy döntött, hogy egyértelműen különbséget tesz egyrészt a 2015/848 rendelet 3. cikkének (1) bekezdésében említett fizetésképtelenségi főeljárás, másrészt pedig az e rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében említett másodlagos fizetésképtelenségi eljárás között. Márpedig, amint az az említett rendelet (23), (24), (37) és (38) preambulumbekezdéséből kitűnik, az ugyanezen rendelet 2. cikkének 10. pontjában meghatározott „telephely” jelenléte valamely

tagállamban, kizárólag egy másodlagos fizetésképtelenségi eljárás e tagállamban történő megindítása tekintetében meghatározó kritérium. Következésképpen e fogalom nem lehet releváns e rendelet 3. cikkének (1) bekezdése keretében.

39 Ez az értelmezés másodsorban megfelel a 2015/848 rendelet céljának, amely a jogbiztonság és a joghatósággal rendelkező bíróság előre látható meghatározásának objektív kritériumok alapján történő biztosítására irányul (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Novo Banco ítélet, C-253/19, EU:C:2020:585, 20. pont).

40 Márpedig e célkitűzés sérülne, ha a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében vett „székhely” fogalma és az e rendelet 2. cikkének 10. pontjában említett „telephely” fogalma megfelelne egymásnak, ami összezavarná egyrészt a fizetésképtelenségi főeljárás megindítása szempontjából releváns kritériumokat, másrészt pedig a másodlagos fizetésképtelenségi eljárás megindítása szempontjából releváns kritériumokat.

41 A fenti megfontolások összességére figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély „székhelyének” az e rendelkezés értelmében vett fogalma nem felel meg a „telephely” e rendelet 2. cikkének 10. pontjában meghatározott fogalmának.

A második kérdésről

42 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését, hogy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig vélelmezhető, hogy e személy fő érdekeltségeinek központja az említett személy székhelyén található, még akkor is, ha e tevékenység nem igényel semmilyen emberi vagy tárgyi erőforrást.

43 Mint az kitűnik a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdéséből, a fizetésképtelenségi eljárás megindításával kapcsolatos joghatóság meghatározásának alapjául szolgáló általános kapcsolóelv az adós fő érdekeltségeinek központja. Arra a konkrét esetre, ha az adós önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző magánszemély, e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése olyan megdönthető vélelmet állít fel, amely szerint egy ilyen személy fő érdekeltségei központjának a székhelyét kell tekinteni.

44 Először is, a Bíróság megállapította, hogy a 2015/848 rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „fő érdekeltségi központot” az összes olyan objektív és harmadik személyek – különösen a hitelezők – részéről megállapítható kritérium átfogó értékelése után kell meghatározni, amelyek alkalmasak arra, hogy kijelöljék azt a tényleges helyet, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Novo Banco ítélet, C-253/19, EU:C:2020:585, 22. pont).

45 Magából a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének szövegéből következik egyrészt, hogy a fenti megfontolások különbségtétel nélkül érvényesek minden adósra, legyen szó akár társaságokról, akár jogi személyekről, akár magánszemélyekről, másrészről pedig, hogy az „érdekeltségek” kifejezésnek az e rendelkezésben történő használatával az uniós jogalkotó szándéka az volt, hogy általánosságban valamennyi gazdasági tevékenységet lefedjen.

46 Ennek megfelelően, először is, a fizetésképtelenségi eljárás megindításával kapcsolatos joghatóság meghatározása alapjául szolgáló ezen általános kapcsolóelv, valamint az objektív és harmadik személyek részéről megállapítható kritériumokon alapuló azon megközelítés, amelyet e kapcsolóelv alkalmazása érdekében követni kell, tehát az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyekre is érvényes (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Novo Banco ítélet, C-253/19, EU:C:2020:585, 23. pont). Másodsorban, tekintettel az „érdekeltségeknek” a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésében szereplő fogalmára, a magánszemély fő érdekeltségei központjának meghatározását lehetővé tévő kritériumok hasonlóak, függetlenül attól, hogy e személy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végez-e, vagy sem, amennyiben e kritériumok személyek ezen utóbbi kategóriájának gazdasági tevékenységére vonatkoznak.

47 Márpedig az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet nem végző magánszemélyeket illetően a Bíróság pontosította, hogy az ilyen személy fő érdekeltségei központjának meghatározása szempontjából releváns kritériumok e személy vagyoni és gazdasági helyzetére vonatkoznak, ami annak a helynek felel meg, ahol az ilyen személy a gazdasági érdekeltségeit kezeli, továbbá ahol a jövedelmeinek jelentős részét megszerzi és elkölti, vagy akár annak a helynek, ahol vagyonának jelentős része található (lásd analógia útján: 2020. július 16-i Novo Banco ítélet, C-253/19, EU:C:2020:585, 24. pont).

48 Másodsorban, ami a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésében rögzített megdönthető vélelmet illeti, magának e rendelkezésnek az e rendelet 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésével összefüggésben értelmezett szövegéből az következik, hogy az önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet folytató magánszeméllyel kapcsolatban ellenkező bizonyításig vélelmezni kell, hogy érdekeltségeinek kezelését rendszeresen a székhelyén végzi, mivel nagy a valószínűsége annak, hogy ez a hely megfelel fő érdekeltségei központjának. Következésképpen mindaddig, amíg e vélelmet nem döntik meg, a tevékenység helye szerinti tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal az említett magánszeméllyel szembeni fizetésképtelenségi eljárás megindítására.

49 E tekintetben az puszta tény, hogy az érdekelt önálló üzleti vagy szakmai tevékenysége nem igényel semmilyen emberi vagy tárgyi erőforrást, önmagában nem elegendő e vélelem megdöntéséhez.

50 Ugyanis, jóllehet az adós vagyonának elhelyezkedése vagy az érdekelt önálló üzleti vagy szakmai tevékenységének gyakorlásához alkalmazott esetleges emberi erőforrások olyan objektív és harmadik személyek által ellenőrizhető kritériumoknak minősülnek, amelyeket figyelembe kell venni annak a helynek a meghatározásához, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, a jelen ítélet előző pontjában említett vélelem azonban csak objektív és harmadik személyek által ellenőrizhető szempontok összességének átfogó értékelését követően dönthető meg (lásd analógia útján: 2020. július 16-i Novo Banco ítélet, C-253/19, EU:C:2020:585, 28. pont).

51 Ezenfelül e vélelmet megfosztanák hatékony érvényesülésétől, ha azt úgy kellene értelmezni, hogy az szükségszerűen tárgyi vagy emberi erőforrások meglétét követeli meg az érdekelt székhelyén. Amint ugyanis arra a Bizottság észrevételeiben lényegében rámutatott, az önálló üzleti vagy szakmai tevékenység jellegénél fogva ilyen tárgyi vagy emberi erőforrások hiányában is végezhető, így egy ilyen követelmény jelentős számú, ilyen üzleti vagy szakmai tevékenységet gyakorló személyt kizárna az említett vélelem hatálya alól.

52 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a Landgericht Berlin (berlini regionális bíróság) megállapította, hogy önálló üzleti tevékenysége keretében az adós egy német részvénytársaság felügyelőbizottságának elnökeként sem német területen, sem más helyen nem vett igénybe semmiféle emberi vagy tárgyi erőforrást.

53 Bár az ilyen emberi vagy tárgyi erőforrások jelenléte nem meghatározó egy személy fő érdekeltségei központjának megállapítása szempontjából, a joghatósággal rendelkező bíróság feladata, hogy a jelen ítélet 47. pontjában felidézett kritériumokra tekintettel meghatározza az adós fő érdekeltségei központjának helyét, figyelembe véve az adós gazdasági helyzetével kapcsolatos, objektív és harmadik személyek által megállapítható olyan tényezők összességét, amelyek például annak a helynek a meghatározását teszik lehetővé, ahol e személy gazdasági érdekeltségeit kezeli, továbbá ahol jövedelmeinek többségét megszerzi és elkölti.

54 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet folytató magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy e személy fő érdekeltségeinek központja az említett személy székhelyén található, még akkor is, ha e tevékenység nem igényel semmilyen emberi vagy tárgyi erőforrást.

A harmadik kérdésről

55 A második kérdésre adott válaszra tekintettel a harmadik kérdésre nem szükséges válaszolni.

A költségekről

56 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nyolcadik tanács) a következőképpen határozott:

1) A fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

egy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély „székhelyének” az e rendelkezés értelmében vett fogalma nem felel meg a „telephely” e rendelet 2. cikkének 10. pontjában meghatározott fogalmának.

2) A 2015/848 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

egy önálló üzleti vagy szakmai tevékenységet végző magánszemély esetében az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy e személy fő érdekeltségeinek központja az említett

személy székhelyén található, még akkor is, ha e tevékenység nem igényel semmilyen emberi vagy tárgyi erőforrást.

Aláírások